

Praxe řízení před Evropským soudem
pro lidská práva:

Životní prostředí
a
zdravotnictví

Monika Šamová

Kancelář vládního zmocněnce

Seminář pro studenty Masarykovy univerzity

Brno, jaro 2020

Druhy stížností

I. Pozitivní závazky

- Toxické emise
- Přírodní katastrofy
- Oběti jaderných nebo vojenských testů nebo osoby pracující s nebezpečnými materiály
- Imise – obtěžování hlukem, zápachem

II. Negativní závazky – stát v pozici ochránce ŽP

- vyvlastnění ze strany státu v důsledku ochrany ŽP

III. Ekologičtí aktivisté

IV. Znečišťovatelé

Obecné zásady – článek 8

Přijatelnost – *ratione materiae*

- Negativní vlivy na ŽP mohou mít neblahé dopady na zdraví a kvalitu života a mohou bránit v užívání obydlí (*Taşkin a ostatní proti Turecku*, č. 46117/99, rozsudek ze dne 10. listopadu 2004, § 113)
- Včetně imisí (*Oluić proti Chorvatsku*, cit. výše, § 44), i když dosud nedošlo k závažnému ohrožení či poškození zdraví (*López Ostra proti Španělsku*, č. 16798/90, rozsudek ze dne 9. prosince 1994, § 51)
- Dostatečně úzký vztah mezi namítanou činností a chráněným právem (*Taşkin a ostatní proti Turecku*, cit. výše, § 113)
- Minimální míra závažnosti (*Denisov proti Ukrajině*, č. 76639/11, rozsudek velkého senátu ze dne 25. září 2018, §111), ne obtěžování běžně nebezpečné pro ŽP vlastní každému modernímu městu (*Fadeyeva proti Rusku*, č. 55723/00, rozsudek ze dne 9. června 2005, § 69)

Obecné zásady – článek 8

Odůvodněnost

- Včetně činnosti soukromých obchodních společností (Leon a Agnieszka Kania proti Polsku, č. 12605/03, rozsudek ze dne 21. července 2009, § 99)
- Hmotně-právní rovina (*Hatton a ostatní proti Spojenému království*, č. 36022/97, rozsudek velkého senátu ze dne 8. července 2003, § 97-103)
  - Spravedlivá rovnováha mezi protichůdnými zájmy jednotlivce a společnosti jako celku
  - Zájmy uvedené v čl. 8 odst. 2 Úmluvy
  - Široký prostor pro uvážení v sociálních a hospodářských otázkách a v oblasti územního plánování (*Buckley proti Spojenému království*, č. 20348/92, rozsudek ze dne 29. září 1996, § 75)
  - Dlouhodobé povahy x neočekávatelná událost; spoluzavinění ze strany stěžovatelů (*Dubetska a ostatní proti Ukrajině*, cit. výše, § 108)
  - Důsledek porušení vnitrostátních předpisů (Fadeyeva proti Rusku, č. 55723/00, rozsudek ze dne 9. června 2005, § 97)
  - Pozitivní závazek – byly přijaty preventivní opatření a opatření ke snížení účinků obtěžování (*Hatton a ostatní proti Spojenému království*, č. 36022/97, rozsudek velkého senátu ze dne 8. července 2003, § 103, 127)

Obecné zásady – článek 8

Odůvodněnost

- Procesně-právní rovina
  - Možnost dostatečně hájit své oprávněné zájmy při rozhodování o činnostech, jež zasahují do práva stěžovatele
  - Přístup k nezávislé soudní ochraně práv (Giacomelli proti Itálii, č. 59909/00, rozsudek ze dne 2. listopadu 2006, § 83).

Emise z ocelárny

Cordella a ostatní proti Itálii
č. 54414/13, rozsudek ze
dne 24. ledna 2019

- 180 stěžovatelů z oblasti Taranto
- Toxické emise z ocelárny
- Porušení článku 8 Úmluvy a článku 13 Úmluvy
- Přetrvání znečištěného ovzdušného prostředí ohrožuje lidské zdraví nejen stěžovatelů, ale i všech obyvatelů dané oblasti
- Vnitrostátní orgány nepřijaly všechna opatření k účinné ochraně práva stěžovatelů na soukromý život
- Stěžovatelé neměli účinný prostředek nápravy za účelem zajištění dekontaminace dané oblasti vnitrostátními orgány

Skládky odpadu

Di Sarno a ostatní proti Itálii, č. 30765/08, rozsudek ze dne 10. ledna 2012

- Stav nouze 2/1994 – 12/2009 v důsledku hromadění odpadu v ulicích v oblasti

Skládky odpadu

Di Sarno a ostatní proti Itálii, č. 30765/08, rozsudek ze dne 10. ledna 2012

- Porušení článku 8 Úmluvy v hmotně-právní rovině
- Svoz, čištění a likvidace odpadu jsou nebezpečnými činnostmi, stát má proto závazek přijmout rozumná a vhodná opatření, která zajistí právo dotčených osob na zdravé a bezpečné ŽP
- Navzdory tomu, že akutní fáze krize trvala pouze 5 měsíců a navzdory prostoru pro uvážení státu, Soud měl za to, že Itálie po dlouhou dobu nedokázala zajistit svoz odpadu
- Neporušení článku 8 Úmluvy v procesně-právní rovině
- Vnitrostátní orgány informovaly veřejnost o nebezpečí plynoucího z bydlení v oblasti Kampánie
- Porušení článku 13 Úmluvy
- Neexistence účinného prostředku nápravy v podobě náhrady nemajetkové újmy

Lopez Ostra proti Španělsku, č. 16798/90, rozsudek ze dne 9. prosince 1994

Přírodní katastrofy

Budayeva a ostatní proti Rusku, č. 15339/02, rozsudek ze dne 20. března 2008

<https://www.youtube.com/watch?v=7I6f9AMIRmo>

- Sesuv půdy ve městě Tyrnauz
- 8 úmrtí včetně manžela stěžovatelky
- Stěžovatelka utrpěla zranění, psychickou újmu a ztrátu obydlí
- Porušení článku 2 Úmluvy v hmotně-právní rovině
- Vnitrostátní orgány nepřijaly prevenční kroky, neboť se jednalo o předvídatelnou katastrofu, na niž bylo upozorňováno
- Porušení článku 2 Úmluvy v procesně-právní rovině, incident nebyl vyšetřen soudními nebo správními orgány

Imise – hluk a vibrace

Hluk a vibrace

- Letiště v blízkosti obydlí stěžovatelů (Neporušení článku 8, porušení článku 13 - Hatton a ostatní proti Spojenému království, č. 36022/97, rozsudek velkého senátu ze dne 8. července 2003)
- Noční kluby a bary (porušení článku 8 v obou případech - Moreno Gómez proti Španělsku, č. 4143/02, rozsudek ze dne 16. listopadu 2004; Oluić proti Chorvatsku, č. 61260/08, rozsudek ze dne 20. května 2010)
- Průmyslové zařízení (porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy, nepřijatelnost na poli článku 8 - Borysiewicz proti Polsku, č. 71146/01, rozsudek ze dne 1. července 2008)
- Ohňostroje (NEporušení článku 8 - Zammit Maempel a ostatní proti Maltě, DOPLN)

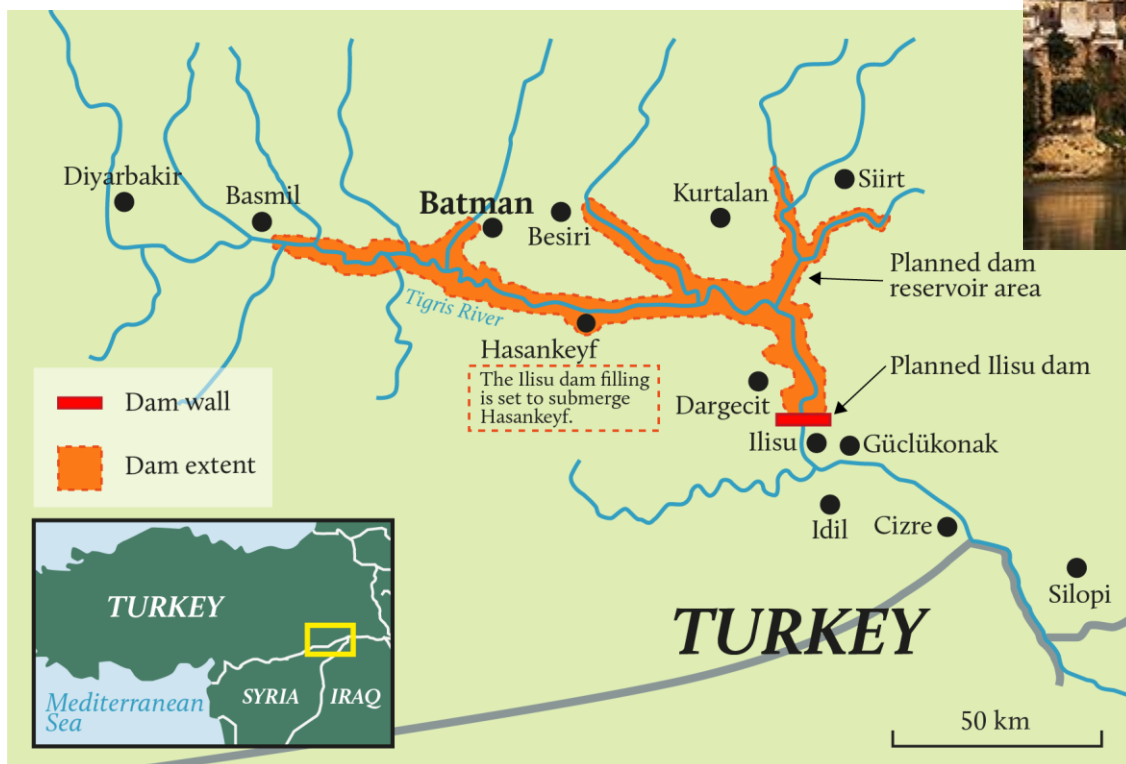
Jiné

- Hluk, vibrace a zápachy v důsledku silniční dopravy (porušení čl. 6 odst. 1 a 8 - Deés proti Maďarsku, č. 2345/06, rozsudek ze dne 9. listopadu 2010)

Ochrana archeologických nálezů

Ahunbay a ostatní proti Turecku, č. 6080/06, rozhodnutí ze dne 29. ledna 2019

- Stavba přehrady ohrožující archeologické naleziště staré 12tis. let

Ochrana archeologických nálezů

Ahunbay a ostatní proti Turecku, č. 6080/06, rozhodnutí ze dne 29. ledna 2019

- Odmítnuto pro nepřijatelnost *ratione materiae*
- Neexistence evropského konsenzu nebo alespoň začínající praxe, aby Soud mohl dovodit, že Úmluva poskytuje univerzální právo jednotlivce na ochranu kulturního dědictví

Ekologičtí aktivisté

Chernega a ostatní proti Ukrajině, č. 74768/10, rozsudek ze dne 18. června 2019

- 11 účastníků protestu proti kácení stromů v parku, chránili stromy vlastním tělem a blokovali průjezd těžké techniky
- Střet s bezpečnostní agenturou
  - Policie byla pasivní, zakročila v momentu odvádění obklíčených aktivistů, kdy část zatkla
  - Demonstrantům byly uloženy podmínky pro ukončení akce
- Střet s dřevorubci a bezp. ag.
  - Údajné vyhrožování demonstrantům
  - Zranění aktivistů
  - Policie nezakročila ani přes volání o pomoc

© Reuters/W. Rattay

Ekologičtí aktivisté

Chernega a ostatní proti Ukrajině, č. 74768/10, rozsudek ze dne 18. června 2019

- Je státu přiřitatelné jednání bezpečnostní agentury?
  - způsob jmenování, dohled a odpovědnost, cíle, pravomoci a poslání dané osoby (*V. K. proti Rusku*, č. 68059/13, rozsudek ze dne 7. března 2017, § 175)
  - povědomí nebo tiché schvalování jednání soukromé osoby ze strany úřadů (*Kypr proti Turecku*, č. 25781/94, rozsudek velkého senátu ze dne 10. května 2001, § 81)
  - Jednání bylo přiřitatelné – policie pasivně přihlížela (srov. *Koval a ostatní proti Ukrajině*, č. 22429/05, rozsudek ze dne 15. listopadu 2012, § 56 a 78).
- Neporušení článku 3 Úmluvy v hmotně-právní rovině
- Porušení procesní složky článku 3 Úmluvy
- Porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy
- Porušení článku 11 Úmluva

Projednávaný případ proti České republice

Kuklovi proti České republice, č. 67480/16

- Vysokotlaký plynovod postaven v souladu s tehdy platnými právními předpisy pod pozemkem a rodinným domem stěžovatelů
- Současně se nachází v ochranném a bezpečnostním pásmu plynovodu (§ 68 a 69 energetického zák.)
- V roce 2015 došlo k odstavení plynovodu
- Namítáno porušení článku 8 Úmluvy a čl. 1 Protokolu č. 1
- Je stížnost přijatelná (mj. ztráta postavení oběti a racione materiae)?

Zdravotnictví

Domácí porody

Zdroj: Ať stojí

Dubská a Krejzová proti ČR, Velký senát, 28859/11 a 28473/12

Skutkový stav:

- Těhotné stěžovatelky, rozhodly se родit doma
- Nenašly žádné porodné asistentky
- Česká právní úprava neumožňuje hrazení domácího porodu z veřejného zdravotního pojištění
- Porodily děti doma bez porodních asistentek
- Podaly ústavní stížnost, byla odmítnuta z důvodu nevyčerpání opravných prostředků

Jednání 2. prosince 2015

https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=heari214818_22012019&language=lang&c=&py=2019

Dubská a Krejzová proti ČR

Právní úprava:

- Porodní asistentky mohou vést porody, ale pouze ve speciálně vybavených místnostech

Posouzení Soudem – článek 8:

- Je to soukromý život?
  - ANO, nepřiznává však právo rodit doma jako takové
- Pozitivní nebo negativní závazek státu?
  - NEGATIVNÍ, zabránění v získání porodní asistentky u domácího porodu
- Zásah:
  - ANO
- Na základě zákona:
  - ANO, dostupný ANO, Soud zkoumal předvídatelnost
- Legitimní zájem
  - ANO, ochrana zdraví matky a dítěte

Dubská a Krejzová proti ČR

Posouzení Soudem:

- Proporcionalita
  - Vnitrostátní orgány jsou lepší k posouzení místních potřeb a podmínek
  - Není shoda mezi státy
  - Široký prostor pro uvážení, hospodářské a sociální otázky, byla to složitá otázka zdravotnické politiky
  - Riziko ohrožení zdraví je vyšší u domácího porodu, neexistence specializované záchranné služby
  - ČR se snaží věci zlepšovat
  - ANO
- Neporušení čl. 8 Úmluvy, ale výzva k „pokroku v oblasti porodnictví v podobě přezkumu předpisů, k zohlednění lékařského a vědeckého vývoje, respektování práva žen v oblasti reprodukčního zdraví a zejména zajištění adekvátních podmínek pro pacientky a zdravotnický personál v porodnicích“

Další rozhodnutí ESLP

Již rozhodnuté:

- **Ternovzsky proti Maďarsku** ([67545/09](#)) – porušení čl. 8
- **Pojatina proti Chorvatsku** ([18568/12](#)) – neporušení, ale stejný závěr jako v případě „Dubská a Krejzová“, významná byla skutečnost, že v praxi nebyly porodní asistentky trestně stíhány
- **Kosaite Cypriene a ostatní proti Litvě** ([69489/12](#)) – neporušení, došlo k trestnímu stíhání porodních asistentek, podmínky se zlepšovaly, podobné jako v „Dubské a Kreizové“

Děkuji za pozornost.

Mgr. Monika Šamová

Kancelář vládního zmocněnce pro zastupování před
ESLP

Na Děkance 3, 128 10 Praha 2

e-mail: msamova@msp.justice.cz

tel.: 221 997 406

